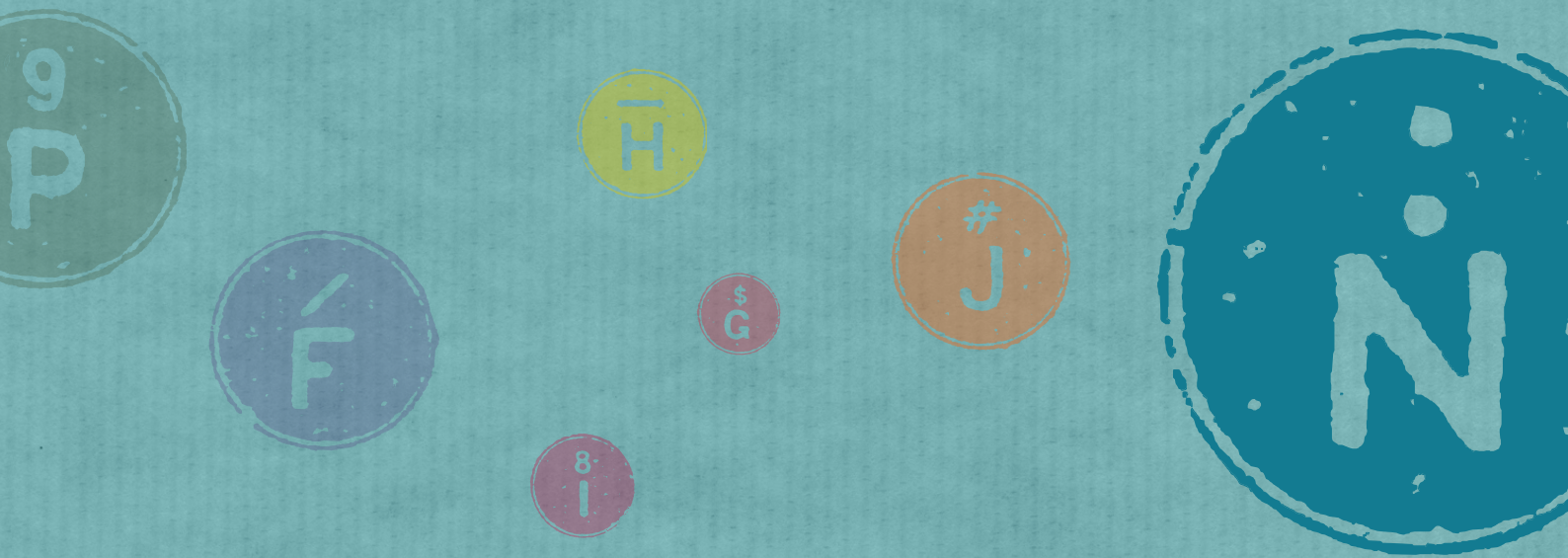

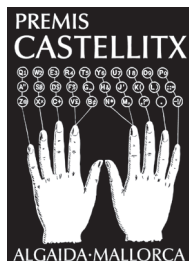
Andreu Feliu Surroca

Vallgemmada

*Rosa d'Or de la Pau de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1975

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC-1975-N-R-0052-0034

© del text: Andreu Feliu Surroca

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2013

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajagaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

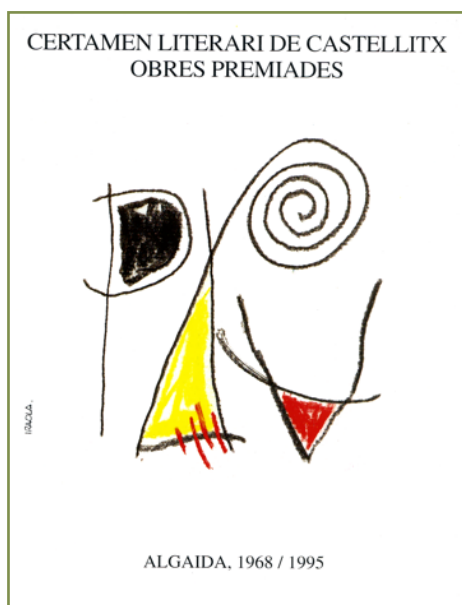
Andreu Feliu Surroca

Vallgemmada

*Rosa d'Or de la Pau de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1975

L'any 1975 el Certamen Literari es convocà sota la denominació *VIII Certamen de Poesia i Prosa i el VI Concurs de Poesia Popular (Glosats) en honor de Nostra Dona Santa Maria de la Pau de Castellitx*. Es presentaren un total de quaranta-un treballs que valoraren els jurats Guillem Colom Ferrà, Josep Maria Llompart de la Penya, Josep Melià Pericàs, Miquel Àngel Riera, Gabriel Janer Manila i Gabriel Oliver Oliver.

La narració *Vallgemmada* d'Andreu Feliu Surroca fou publicada per primera vegada al recull *Certamen Literari de Castellitx. Obres premiades 1968/1995* (Algaida: Ajuntament d'Algaida, 1995).

La il·lustració de la coberta del volum que recull les obres guardonades als Premis Castellitx entre el 1968 i el 1995 és de Paco Iraola.

Vallgemmada

MALGRAT QUE SEMBLI impossible, pels cims més alterosos de les serrallades també es troben extenses i xamoses planúries tant o més fresques i solellades com les que vèiem per les terres baixes amb els seus xaragalls i rierols d'aigua escampant vida entre camps i hortes plenes de verdor de tota mena; des de l'esmaragda més lluminós al verd més opac, remun- tant els vessants de les muntanyes.

Les valls d'alta muntanya tenen l'avantatge d'ésser més regalades que les altres, i és perquè el sol hi fa les estades més llargues i les aigües de les neus s'hi passegen més estona abans de precipitar-se corriols avall; i quan aquestes escassegen, hi pugen les boires curulles de rou rodolant per damunt dels sembrats, assaonant-los carinyosament com una benedicció més. Són valls privilegiades que, perquè estant més prop del cel, tenen més abundància de tot això tan necessari per poder subsistir.

Es diu que pels cims d'una serra molt aspriva i alterosa hi havia una vall tan gran i formosa que per la seva abundància d'aigües, terra fèrtil i solellada, els avantpassats ja van veure que de posar-hi també un poc de la seva suor, d'aquell tros de terra abandonat als capricis dels temps en podria eixir la seva terra de promissió, i el goig del treball recompensat amb escriure. I a força de tenacitat ho van arribar a aconseguir.

Unes famílies miserioses, cansades d'arrastrar-se per les terres baixes a la recerca del pa de cada dia, sens mitjans de cap mena per obrir-se camí en la vida, ansioses de prosperitats i amb ganes de viure, s'obriren

camí muntanya amunt sens res més que les seves migrades pertinences penjades a l'esquena i el cor ple de confiança en ells mateixos; fins que s'hi van establir.

Construïren; prepararen terres per al conreu; canalitzaren aigües; sembraren; passaren jornades calamitoses; i el que va començar en esfreixuraments i misèria, avui és un dels pobles més rics d'alta muntanya en la cria del bestiar, comerç de fusta, agricultura. I és que els camperols, malgrat no hagin estudiat, per un voler de la mateixa naturalesa, porten entre sang i nervi tot un tractat d'agronomia colrat per l'experiència dels anys i per les anyades bones i dolentes. És com una herència que des que el món és món sempre ha passat de pares a fills.

Aquella gent d'antany, doncs, ja heretaren dels seus avis aquesta gràcia de saber conèixer quan la terra pot ésser més o menys generosa; així que, els primers pobladors d'aquella vall no es van equivocar quan van emprar tot el seu esforç per fer-la treballar, i mercès a aquest esforç, avui, centenars de famílies gaudeixen d'un regal que uns homes d'empenta i amb ganes de treballar i viure, van llegar a una posteritat que també ha continuat bregant dins el mateix entusiasme per convertir en paradís un racó de món conegut amb el sobrenom de Vallgemmada.

Aquest poble, doncs, és un d'aquests llocs dotats de totes les condicions per trobar-hi la felicitat; és solell, gemmat i rialler. Hi ha de tot menys supertrànsits, inflacions, segrests, atracaments ni contaminacions, i no volem dir que sigui xauxa, però sí una terra on es cria de tot; fins i tot s'hi cria pau, i allí on es cria pau també es cria bon humor, que, juntament amb els bons aires i els fruits de la terra, fan el més eficaç reconstituent per poder viure molts anys. I no és que Vallgemmada sigui un poble de vells, al contrari; com que es tracta d'un poble on no falta de res, la gent jove no en fuig, i si algun nadiu ho ha intentat, de seguida hi ha retornat malalt d'enyorament.

Quan les primeres autoritats de Vallgemmada van dictar les primeres lleis que havien de regir aquella comunitat de camperols, van fer-ho de manera que aquestes emparessin totes les necessitats i conveniències de tothom; tant és així, que després de tants anys encara continuen amb les mateixes ordenances, i és que tots van procurar respectar-les i acomplir-les honestament. I encara que no ho sembli, les autoritats d'antany

i les d'ara sempre han estat representades pels mateixos nadius del poble, com don Cristòfor, regidor de l'església de santa Escolàstica, patrona de Vallgemmada, que va tirar pel cultiu de les ànimes en lloc del cultiu de les terres; don Arcadi metge i veterinari, que també va tirar per sanar persones i bèsties en lloc de tenir cura dels pastoratges; així com el secretari, el jutge, l'apotecari, la llevadora, tots han passat per Ciutat, on cadascun s'ha llicenciat, i el més remarcable és que cap d'ells va dubtar a tornar al poble natal per exercir-hi la seva especialitat, malgrat l'atractivitat que les grans ciutats exerceixen en la joventut indecisa.

La gent d'alta muntanya és forta i decidida; té temperament i caràcter i sap el que vol. Viuen en les altures, i des d'allí veuen el món diferentment del que és en veritat. No arriben a concebre les intrigues, els odis, ni els egoismes dins les comunitats de ciutadans. El ciutadà, per ells, és el superhome. De tan amunt com viuen no veuen les misèries de les terres baixes, ni l'absurditat dels convencionalismes, ni les fronteres de la societat, ni el domini de les concupiscències; per això queden astorats quan alguna nova ultrancera s'enfila muntanya amunt i penetra en els seus territoris; és aquí quan s'adonen que estimen la seva terra com la seva pròpia sang, i és que hi han après de viure sanament com la mateixa planta, enardits per la veritat del sol, de l'aire i de les neus. I és per això que se senten joiosos de veure que d'ésser feliços en saben més que qualsevol ciutadà.

No volem dir amb això que la gent de Vallgemmada sigui més perfecta que la gent d'altres terres, ni que siguin perfectes del tot, ja que la perfecció no té límits i sols compta la bona voluntat de proposar-s'ho. N'hi ha qui ho és més i qui ho és menys, i no es passa d'aquí, però el sol fet d'exercitar-la ja és un avantatge. Els principals límits de perfecció es troben quan aquests topen amb les conveniències de cadascú; llavors és quan els propòsits es queden bloquejats i no tiren endavant malgrat que hi hagi qui es cregui perfecte del tot.

Don Cristòfor, el rector de la parròquia, des del púlpit sempre recordava als feligresos que la pràctica de la perfecció és l'esport més sa que existeix, i que amb la consciència ben sana els músculs també es desenvolupen, i que l'home sempre serà mesquí per ferma que tingui la musculatura si no té consciència del bé i del mal.

Don Cristòfor era un home d'una perfecció elevada. Els sofriments dels altres eren els seus propis, i tot el que ell posseïa era per a tots, malgrat que en algunes ocasions se n'hagués sentit bufetejat, ja que encara que es tracti de la gent de Vallgemmada ja hem dit abans que això de la perfecció és quelcom molt relatiu, ja que com en tots els pobles i ciutats, aquest també tenia l'home curt de gambals i, com arreu del món, tampoc no li faltava gent d'aquella que creu que aquests éssers irresponsables la naturalesa els ha posat al món per a divertiment de xics i grans.

En Tancred va néixer a Vallgemmada, fill d'un matrimoni dissortat. El seu pare va morir poc abans d'ell néixer i la seva mare va donar la vida per posar-lo al món. Si per una part els seus pares van tenir la fatalitat de morir joves, per altra part van alliberar-se del corc de la sofrença de veure créixer al seu redós un fill anòmal, irresponsable, d'aquells que la societat sempre deixa al marge.

Si bé la naturalesa va diferenciar-lo de l'home normal i corrent amb totes les seves misèries, aquesta, capriciosa com sempre, també va fer-lo l'home més feliç del món sens cap preocupació que pogués fer-li perdre la son ni la gana. Treballava sols quan en tenia ganes i vagarejava cada vegada que li pegava el rampell. I d'això en tenia la culpa la mateixa gent del poble que, perquè l'estimava massa, no va ajudar-lo; en paga d'ésser el seu divertiment sabia que a cada casa sempre trobava per a ell un plat a taula, acolliment i bones cares.

Malgrat les seves migrades facultats mentals, era incapaç de fer cap mal a ningú. Jovença, musculós, fornit, ple de salut, se'l veia amb més freqüència entre els xics que entre els grans. Quan les energies acumulades dintre seu en les llargues hores de vagància es rebellaven per escapolir-se del empresonament a què les tenia sotmeses, era llavors quan la vàlvula d'escapada se li obria i era també aleshores quan feia estralls en qualsevol feina que es presentés, fos o no feixuga; feia com aquells animals de càrrega que tot ho arrossegueu al seu pas sens enginy ni miraments de cap mena, però quan aquesta vàlvula se li tancava ho deixava tot de cop per posar-se a vagarejar i s'escapolia badoquejant d'ací d'allà i acceptant, rialler i juganer, totes les bromes que li feien; però si s'adonava que passava desapercbut, ell mateix les cercava als altres com si tractés de retornar les mateixes impertinències que li feien; per això sempre

sorgia del grup de bromistes el dubte de si els burlats eren ells mateixos o el mateix Tancred.

Segons es diu, quan Déu va fer el món i li va dir que ja podia començar a fer voltes perquè ja tenia vida pròpia, també va semblar-li un poc de tot amb la finalitat que la nostra curta estada en aquest planeta fos el més agradable possible, la qual cosa no agraïrem mai a bastament; si no visquéssim entre pros ni contres les nostres dormides serien de vint-i-quatre hores cada dia, i d'aquesta faisó no s'arriba mai enlloc, i en prova d'això, el món, tot i les seves discrepàncies, continua fent voltes i més voltes, l'home continua fent meravelles i tot es desenvolupa vertiginosament, malgrat les nostres mesquineses i totes aquestes nafres tan arrelades en nosaltres; per això és que no hem d'estranyar-nos que a Vallgemmada, poble de bona gent i amb desenvolupament propi, tampoc no li falti el neci que sempre cerca l'ocasió d'aprofitar-se de l'estupidesa dels altres en benefici propi.

Un principi d'hivern, quan els camperols comencen a fer les primeres provisions de llenya per combatre les crues gelades de muntanya, una família del poble que tenia fama de gasiva va proposar a Tancred arrabassar un pi, portar-lo a la casa, trossejar-lo i, en paga d'aquesta feina, li guisaria una llebre amb bolets per a ell tot sol. Tancred, que sempre disposava d'una bona menjera, no s'ho va fer dir dues vegades i, carregant amb els estris més adients per a aquesta classe de treballs, va emprendre el camí del bosc més proper, però a mesura que s'hi apropava aparentava més consirós i a cada pas que donava menys decidit. Ja havia donat les primeres destrallades a l'arbre quan, de sobte, va deixar els estris en terra, va fer mitja volta i retornà al poble disposat a proposar a la família gasiva menjar-se la llebre abans d'esbocinar el pi.

Aquella família, que amb aquest negoci ja tenia assegurada la llenya, i a bon preu, portada per la seva gasiveria, no va voler deixar-se perdre tan avantatjosa oportunitat i es va comprometre davant el propi Tancred a tenir el guisofí preparat per a quan el pi ja fos traslladat a l'era, amb la promesa que en aquest precís moment podria menjar-se la llebre amb bolets i que després podria trossejar el pi tranquil·lament.

Quan per segona vegada va tornar al bosc decidit a arrabassar el pi, ja se'l veia més animat i fins cantussejava de content. Ell no podia espe-

rar menjar el guisofi fins després de la destrossa de l'arbre ja que la feina era llarga i la gana l'empenyia i, més encara, davant d'una perspectiva tan suculenta com aquella. Perquè, això sí, Tancred podia ésser curt en moltes coses però quant a fer estralls en el menjar i beure encara ningú no l'havia vençut.

Aquell mateix dia, ja cap al tard, quan les estrelles comencen a encendre's, Tancred travessava el poble d'un cap a l'altre abraonat a la soca d'un pi colossal que arrossegava amb un esforç més propi d'un animal de càrrega que d'un ser humà, i com si el fuetegessin a cada pas que donava. Com és de suposar, això va ésser un espectacle per a la gent del poble, que es divertia increpant-lo amb frases iròniques per donar més relleu a l'espectacle i a l'estupidesa d'aquell indefens irresponsable que no veia ni sentia res de tan obsessionat com estava per aquella cassolada que l'esperava, i que es defensava amb tanta ingenuïtat com honradesa.

Quan Tancred, suós i esbufegant com un condemnat, va deixar el pi al bell mig de l'era, va posar cap i cos sota un doll d'aigua fresca i va entrar com un llamp dins la cuina, i la seva alegria va ésser de les grans quan va veure damunt la taula aquella cassolada.

Sens encomanar-se a Déu ni al diable va llescar pa i més pa, i, entre trago i trago i les riallades de tots quants el revoltaven, va deixar la cassola tan o més neta que abans de fer-hi el guisofi, i de no ésser pel testimoniatge dels que ho varen veure, ningú del poble no s'hauria cregut que en tan poca estona aquell bergant hagués engolit tanta menjussa; com tampoc no s'haurien cregut les grans rialles que aquest va fer quan van dir-li que el que s'havia menjat no era una llebre, sinó un gat que van matar d'una escopetada perquè es menjava els formatges.

Tots aquells espectadors bromistes, que esperaven divertir-se amb les reaccions de Tancred en sentir-se enganyat per la niciesa d'aquella gent que creia haver fet quelcom de gran i graciós en donar-li gat per llebre, van quedar decebuts en veure la poca importància que aquest va donar al fet en si; i molt més decebuts van quedar encara quan van adonar-se que Tancred, feliç i satisfet, amb la panxa ben plena i eructant desafortadament, va ajaçar-se damunt la ramalla del pi per quedar-hi dormit entre roncs i més roncs, com si sortís del seu pit una pregària de gratitud per tanta felicitat.

Ja havia passat la mitja nit quan el fred va despertar-lo. La quietud acaronava l'era deserta i ni un munt de palla feia gala del més petit refugi. La nit era clara i la lluna, xafardera i mofeta com sempre, feia l'efecte d'haver-se aturat damunt el campanar contemplant Tancred, per veure si en aquella hora tan propícia al bon raonar, l'enteniment confús d'aquest sofria algun sotrac i quina seria la seva reacció. La gent del poble encara dormia el primer son de la nit i una pau plaent i acollidora convidava a la contemplació d'un món més diferent i amable que el que ens mostra la llum del sol amb tota la seva esplendidesa.

Tancred, doncs, ja fos pel repòs que havia fet, ja fos per l'optimisme d'una bona digestió, o bé per la placidesa d'aquestes hores que tenen la gràcia d'aclarir l'enteniment més mesquí, va romandre llarga estona assegut damunt la soca del pi, el cap cot, i el rostre amagat entre les seves mans resinoses. De tant en tant es mirava la lluna com si tractés de demanar-li consell, però aquesta, immutable, ansiosa de tornar a emprendre el seu camí, va somriure irònicament quan s'adonà que Tancred, amb la seva manera tan peculiar de fer les coses, va aixecar-se d'una revolada, va abraonar-se novament a la soca de l'arbre i, a arrossegalls, va retornar el pi al seu lloc d'origen.

Mai ningú no va poder aclarir el perquè d'aquella determinació de Tancred. Uns deien si per un caprici propi d'ell; d'altres si per venjament; altres si per aconseguir un altre guisofi; però altres més observadors coincidien a opinar que aquest era més viu i llest que tota la gent del poble.

L'única veritat del fet va ésser que la ingenuïtat de Tancred va donar una bona lliçó a la família gasiva que volia aprofitar-se de la seva candidesa i bonhomia, hipòcritament, per a les seves conveniències i beneficis i, que si aquella gent egoista va voler alliberar-se del fred, va haver de suar i destralejar perquè aquell hivern no li faltés la llenya.

Mossèn Cristòfor era l'única persona que tractava Tancred amb la mateixa naturalitat i companyonia com sempre feia amb tota la gent del poble; mai no li parlava de manera ultrancera ni arbitrària; no podia concebre la burla per a ningú, ni per al gran ni per al xic; era un home seriós que feia honor als seus hàbits i que carregava amb convenciment i valentia la creu que Déu va confiar-li en premi a les seves virtuts; per

això reprotxava l'actitud del poble vers Tancred, que en la seva manera de procedir venia fomentant en ell un complex d'inferioritat que l'obligaria a defugir tota sociabilitat. El mossèn igual li parlava del temps que dels seus problemes de la parròquia i particulars, així com dels mals vents que pujaven de Ciutat, com d'aquesta lluita constant com és la vida si la volem conservar en gratitud a Déu per retornar-la-hi, ja que és ben seva, i si Tancred, irresponsable, alguna vegada contestava fora de to, o bé amb qualsevulla poca-soltada, el mossèn, sens el més lleu reprotxe, sempre trobava en la rèplica la frase més adient per fer-lo sobreposar al seu complex i perquè ell mateix fes front al seu raonar inconnex que fluctuava sempre entre el clar i l'obscur de les coherències existents entre la paraula i el pensament, entre la llum i el color, entre la carn i l'esperit.

Tancred sentia una certa simpatia vers el mossèn i se l'escoltava amb atenció quan veia que aquest, per parlar amb ell, emprava la mateixa atenció i respecte com tenia per costum fer-ho amb tots per igual, i a voltes dubtava de l'actitud del mateix mossèn en veure que li parlava com si ho fes amb una persona important.

En els seus moments de crisi, en aquests instants de baixa forma com vulgarment es diu, aquests espais de temps que no respecten humils ni poderosos, el mossèn era el seu millor refugi; era com aquells pares que mai no havia conegut; i és que en el seu món absurd li mancava el millor per no sentir l'angoixa de la solitud; no tenia el bon amic ni el frec de la bona companyia en què confiar-se, i deixar d'arrossegar les incongruències d'aquells que solament cercaven en ell la manera de satisfer capricis i platxèries sens la més lleu recança de la seva dissort; i aquesta bonança sols la trobava dins aquella sotana negra-verdosa del mossèn.

Quan don Cristòfor va saber tota la veritat i causalitat de la broma de mal gust que va perpetrar-se en la persona de Tancred, va voler acabar d'una vegada i per a sempre amb totes aquestes inconveniències de les quals ell era sempre el motiu promotor i la víctima inconscient, i en una prèdica de missa major, d'un diumenge, en aquests actes setmanals en què tot el poble acudeix a retre homenatge de fe a Déu i la Patrona, don Cristòfor, des de la trona va fer saber a tots que, amb el beneplàcit del Senyor, es constituïa tutelar de Tancred, i qualsevulla que s'atrevis a fer-li una malifeta hauria de respondre'n davant seu, o si més no, davant les autoritats.

Com és de suposar, abans de prendre aquesta determinació don Cristòfor i Tancred ja havien convingut que el més adient per a ambdós seria el bon companyonatge i l'ajuda mútua, ja que si a l'un li mancava un sostre on aixoplugar-se, dependre d'una llar, tenir qui l'aconsellés i vetllés per ell, a l'altre li mancaven també les energies i la força d'un home jove que l'ajudés en les feines més pesades; així doncs, per aquest motiu, i ensems per donar a Tancred el convenciment de que també servia per a quelcom de profit, va nomenar-lo sagristà de la parròquia.

Com sigui que Tancred s'hi trobava bé i segur al costat de don Cristòfor, no va dubtar ni mica a acceptar les seves proposicions i si diguéssim que des del moment en què va ésser nomenat sagristà també va sentir el mateix goig que senten els homes normals quan el frec de la nova investidura els agombola, no diríem pas cap mentida, ja que ell havia sentit dir per boca del mossèn que la responsabilitat feia l'home més digne, tot i que algunes vegades donés pas lliure a algunes rampellades de les seves.

Així i tot, Tancred, el sagristà, tenia cura de l'hort, del galliner, procurava tenir-ho tot curiós i ordenat, tenia la responsabilitat de fer brandar les campanes a l'hora prevista, arranjava qualche desperfecte i feia tot quant estava al seu limitat bon judici perquè el mossèn estigués content; però el que feia més a gust seu era, quan durant les celebracions de les misses, havia de passar per tots els feligresos, un a un, a fer l'acostumat recapte de l'almoïna; no passava de l'un a l'altre si abans no havia sentir dringar la moneda corresponent dintre la bacina, com si tractés de cobrar-ne les belitrades que el poble li havia fet i, ensems perquè tot-hom s'adonàs que ell també servia per a quelcom més que ésser joguina dels seus capricis.

Tot marxava de meravella entre el rector i el sagristà, que no donava un pas sens abans consultar-ho al mossèn, que mai no es cansava tampoc d'orientar-lo, perquè el veia tan bonastre i voluntariós.

El que el rector no podia aconseguir era que Tancred es despertés cada dia a trenc d'alba per fer sonar les campanes anunciant la missa primera, tot i que el divertís poder fer desvetllar tot el poble a la primera hora més difícil de la jornada, i això era degut al fet que, quan es posava al llit, s'hi posava amb la consciència tan tranquil·la, que sempre s'oblidava de des-

pertar-se i això li dolia més encara en veure que sens el més lleu reprotxe, el mossèn cada dia havia de despertar-lo si volia que les campanes brandessin a l'hora precisa; fins que un dia va trobar la manera de resoldre aquella situació tan enutjosa per a ell.

Amb ganes d'acomplir amb la seva obligació i despertar-se a l'hora deguda i a la qual s'havia compromès, va esforçar-se per fer treballar la seva imaginació fins que va arribar a aconseguir-ho.

Procurant, doncs, que el mossèn no en tingués esment, cada dia de part de vespre, a l'hora d'anar a dormir, agafava el gall del galliner, l'entrava a la seva cambra i se'l posava sota el llit, ja que sabia per experiència que tots els galls cantaven a trenc d'alba, i d'aquesta faisó ell podria dormir descansat i amb la seguretat que podria complir amb la seva comesa a l'hora deguda.

El senyor rector estava més content en veure que per fi el sagristà havia vençut la peresa i el felicitava efusivament pel seu bon comportament i constància.

Cada any, passades les festes de Setmana Santa, el senyor bisbe tenia per costum fer una visita a totes les parròquies de la seva comarca i, com és natural, a totes se celebrava un acte religiós de benvinguda i adhesió al jerarca amb la col·laboració de totes les autoritats i poble en general.

Mossèn Cristòfor tenia per costum cada temporada de criar un bon gall perquè així podia obsequiar el senyor bisbe amb un bon dinar el dia de la seva arribada; quan va tenir notícia de la data exacta de la visita del jerarca, va donar instruccions al sagristà perquè sacrificqués el pollastre del galliner el dia abans de la vinguda del senyor bisbe.

Des que Tancred va sentir la sentència d'aquell animal que tants bons serveis li prestava, va trobar-se perdut i va romandre molts dies trist i consirós en pensar que, sens el seu cant matiner de cada dia, ja no podria tocar a missa primera ni despertar el poble amb la satisfacció i prestància amb què ho venia fent, i el que més el preocupava era que veia que les seves dormides serien neguitoses. I va ésser llavors quan la seva pensa va començar a treballar de valent per trobar una solució al seu problema i ho va aconseguir transportant el gall dalt el campanar, malgrat que hagués de pujar-lo i baixar-lo cada dia amagadament del senyor rector, per posar-se'l sota el llit com sempre havia fet, i en lloc de matar el gall, ma-

tar la gallina més xamosa del galliner; al cap i a la fi, un cop feta la condimentació no es coneixeria si era gall o gallina. Ell tampoc no ho va conèixer quan van donar-li gat per llebre.

Per fi va arribar el dia de la vinguda del senyor bisbe i tot el poble de Vallgemmada va acudir a retre homenatge de benvinguda al jerarca de l'Església. Com cada any, la festa va esser de les grans i va transcórrer dins la major solemnitat i, quant al dinar que don Cristòfor va oferir al senyor bisbe, aquest, per voluntat pròpia i en atenció a l'obsequi que li feia el regidor de la parròquia de Vallgemmada, va voler que el dinar fos en la major intimitat, i ni durant la dinada ni en la sobretaula ningú no va discutir si el que s'havia menjat havia estat gall o gallina, i és molt natural, ja que en aquestes classes de reunions l'atenció sempre recau més en els problemes econòmics que en el caliu de la bona taula.

Van anar passant els dies. El mossèn, content i satisfet perquè havia pogut obsequiar tan bé al senyor bisbe amb un bon dinar i pels elogis que va fer-li pel bon govern de la parròquia, i el sagristà, també content i satisfet perquè havia pogut salvar la vida d'aquell pollastre que tan desinteressadament el despertava cada matí.

Malgrat que el temps tot s'ho emporti, i que molts dels esdeveniments passin a l'oblit, sempre queda qualche esment que torna enrere i acaba per acaparar la nostra atenció, i és precisament llavors quan observem més detingudament els fets. Però tot i això don Cristòfor mai no va tenir esment dels tràfecs del sagristà, ni dels que tenia cada dia de part de vespre quan baixava el gall del cloquer per deixar-lo davall del seu llit, ni de quan cada matí pujava a fer volar les campanes amb un pollastre dins un sac.

Al seu temps, el senyor rector va començar, pensar que ja era hora de posar en pràctica l'engreixament d'un nou pollastre per a la propera visita del senyor bisbe i, des d'aquell moment, doncs, les gallines del mossèn ja van tornar a tenir rei i senyor. I tot hauria continuat entre pau i tranquil·litat si el gall empresonat dalt el cloquer no hagués protestat de la seva cessantia i, més encara, quan sentia davall seu i a sols una volada el cloquejar de les seves companyes de galliner; però el que més l'indignava era veure el seu territori ocupat per un col·lega intrús que, amb la major descaradura, imposava les seves lleis i els seus capricis.

Un dia que, des del cim del campanar, el gall presoner es mirava inquiet i rabiós el que abans havia estat el seu harem, i veia com entre les seves amigues rumbejava presumit aquell invasor que, sens presentar la més petita batalla, s'havia apoderat del seu regne, va perdre els estreps i, sens pensar-ho gens ni mica, d'una volada va llençar-se dintre el galliner decidit a reconquistar el seu territori i, com era d'esperar, l'enfrontament dels dos galls va ésser un combat a ultrança del qual sols podia sortir vencedor el més fort.

De no haver estat per la immediata intervenció del senyor rector i el sagristà, el resultat de la lluita hauria estat desastrós i amb el perill que el mossèn s'hagués quedat sens cap dels dos pollastres; ja que, mercès a la casualitat, en el moment de la davallada del gall del campanar, rector i sagristà estaven contemplant el nou gall i comentant la bona adquisició que havien fet.

Don Cristòfor, home ja gran, colrat pels sofriments i l'experiència, ja no esperava res dels miracles, però en aquelles circumstàncies tan insòlites, quan va veure baixar del cel aquell pollastre, que després va reconèixer com el que va fer sacrificar per obsequiar el senyor bisbe, fins i tot va arribar a dubtar una bona estona; però quan va veure que el sagristà s'escapolia de prop seu, cap cot, enrogit i avergonyit, ja va comprendre que tot el que havia succeït no podia pas ésser obra de la providència, sinó del propi Tancred.

Restablerta la pau i repartit el regne gallinaci entre els dos pollastres, i sense minvar gens ni mica l'autoritat de cadascun, el mossèn va optar per no demostrar la més lleu contrarietat al sagristà, ja que estava més que segur que aquest, tard o d'hora confessaria. Així és que va continuar tractant-lo amb la mateixa naturalitat de sempre i com si res no hagués passat.

Quan el sagristà va veure que don Cristòfor no donava importància a tot quant havia ocorregut i que, malgrat tot, continuava tractant-lo amb la bonhomia de sempre, com si s'hagués oblidat del fet, encara en sentia més recança, ja que ell comprenia que s'havia fet mereixedor d'una bona repulsa, i, per altra part, sofria perquè no sabia si don Cristòfor estava o no, disgustat amb ell, cosa que li hauria dolgut moltíssim.

Una vigília de festa, cap al tard, en la penombra del presbiteri, quan el

mossèn ja havia acabat amb les confessions i absolucions dels penitents, en sortir del confessional va topar-se amb Tancred que, genolls en terra, esperava ansiós alliberar-se d'aquell malastre que tan despietadament l'inquietava.

Quan el mossèn va preguntar quins eren els motius que l'induien a confessar-se, el sagristà se'l va mirar sorprès; mes, en veure que en el rostre de don Cristòfor resplendia un somriure d'amistat i confiança, no va poder tampoc frenar la seva manera rampelluda de dir les coses, i allí va ésser on el sagristà va desfogar-se explicant a don Cristòfor tota la història del pollastre, el que va fer i va deixar de fer, els motius, les causes, el penediment que sentia, i el jurament de no tornar-ho a fer mai més.

La confessió va durar molta estona, i llarga va ésser també l'estona que Tancred va romandre cap cot i genolls en terra enfront de l'altar de Santa Escolàstica per acomplir la penitència que el mossèn va imposar-li.

El bon companyonatge i la germanor entre don Cristòfor i Tancred va ésser el motiu fonamental perquè aquest arribés a alliberar-se del seu complex. I, segons es diu, encara va viure molts anys i el poble va arribar a oblidar-se d'aquell Tancred curt de gambals del qual tant s'havien befat, ja que a la fi, mercès a la perseverància de don Cristòfor, va arribar el moment en què ja es relacionava amb tothom amb la mateixa normalitat que qualsevol camperol de Vallgemma.

L'última vegada que vam passar per aquest poble encara tornàrem veure, adossada a la façana de l'església, la mateixa placa de marbre, però ja més rovellada de tant resclosir-se al pas dels anys, en la qual, tot i això, encara es pot llegir la mateixa inscripció: «EN RECORDANÇA AL BON AMIC I PAISÀ NOSTRE, L'INTRÈPID TANCRED, EL MÉS AFERRISSAT DEFENSOR D'AQUESTA ESGLÉSIA, QUAN LA INTRUSIÓ DELS GAVATXS A VALLGEMMADA: A. MM. S.». ».

